

Sedmdesátiny brněnského rusisty

Aleše Brandnera

(* 31. 12. 1944)

Posledního dne roku 2014 oslaví sedmdesáté narozeny docent PhDr. Aleš Brandner, CSc., vedoucí semináře východoslovanských jazyků a literatur na Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, jeden z předních reprezentantů naší současné lingvistické rusistiky.

Absolvent oboru ruština/čeština na této fakultě z roku 1968 navázal ve své činnosti na odkaz svého učitele, vynikajícího rusisty prof. Romana Mrázka. V roce 1984 obhájil kandidátskou disertaci *Plynné hlásky p, π v ruštině se zřetelem k češtině* (1983) a zaměřil se již jako odborný asistent tehdejší katedry ruského jazyka, kandidát věd a od roku 1988 pak jako docent na výzkum historického vývoje východoslovanské jazykové větve, především ruštiny. V této oblasti patří k několika málo lingvistům v ČR. Sleduje při tom vývojovou problematiku především v oblasti morfologické, ale i obecněji – probírá např. složité otázky periodizace historie spisovné ruštiny nebo uplatnění jihoslovanských vlivů v jejím vývoji. S tím těsně souvisí otázky vztahu ruštiny k oběma dalším východoslovanským jazykům, ukrajinštině a běloruštině, a k problémům vzniku a vývoje těchto jazyků ze společného východoslovanského základu.

Historický vývoj jazyka zkoumá Brandner rozdílně od ruských lingvistů, popisujících vývoj své mateřštiny: zdůrazňuje totiž ty jevy, které osvětlují vývoj ruštiny jako cizího jazyka českému uživateli. Právě v uplatnění konfrontačního přístupu na výzkum historického vývoje jazykových jevů tkví hlavní přínos jeho badatelského zaměření. Z porovnávacího hlediska přistupuje i k jiným otázkám, zejména k popisu tendencí v normativní morfologii a syntaxi – habilitoval se v roce 2007 spisem *Состояние и тенденции развития морфологической системы русского языка (с частичными историческими и сопоставительными выводами)*.

Pozoruhodné je uplatnění jubilantovy vědeckovýzkumné aktivity v součinnosti s domácími kolektivy: vystupoval na našich univerzitách v Praze, Plzni, Č. Budějovicích, Hradci Králové, Olomouci, Ostravě; platí to však zejména také o sféře mezinárodní vědecké spolupráce. Navázal a trvale udržuje kontakty s významnými zahraničními slavistickými pracovníky a badateli. Absolvoval akademické stáže, zúčastnil se aktivně řady vědeckých konferencí, sympozií, tří mezinárodních sjezdů slavistů – v Bratislavě (1993), Krakově (1998) a v Lublani (2003) – a přednesl na pozvání několik přednášek na zahraničních univerzitách nebo obdobných pracovištích. Tím či oním z uvedených způsobů se uplatnil např. ve Vratislavi (1996, 1998, 2000, 2002, 2004), Řezně (2004), Segedíně (1993, 1998), Greifswaldu (2005, 2009), Moskvě (1986), Kyjevě (1982), Minsku (1998, 2008, 2010, 2012), Vídni (1992, 1998, 1999), Salcburku (1994), Magdeburku (2002, 2005), Katovicích (2002), Trnavě (2005), Prešově (2002,

2003, 2005, 2007), Bratislavě (2003, 2005). Výsledky jeho dlouholeté výzkumné činnosti jsou uloženy v dílčích i rozsáhlejších studiích v časopisech domácích (*Slavia*, *Časopis pro moderní filologii*, *Čs. rusistika*, *Nová rusistika*, *Opera Slavica*, *Rossica*) i ve sbornících a časopisech zahraničních, např. *Русский язык в изменяющемся мире* (Minsk), *Dissertationes Slavicae* (*Acta Universitatis Szegediniensis*), *Das Russische in zweisprachigen Wörterbüchern* (Magdeburg), *Nomen est omen* (Greifswald).

Celkový počet Brandnerových publikačních čísel je blízký tisícovce, z toho počet původních statí značně převyšuje stovku; významný podíl z dalšího počtu představují referáty, referáty, dále zprávy, medailony, nekrology, příležitostné popisy apod. Z publikací v posledních letech jmenujme alespoň statí *К некоторым сдвигам на морфологическом уровне современного русского языка* In: *Русское слово в мировой культуре. Русский текст и русский дискурс сегодня*. Санкт-Петербург, «Политехника», 2003, s. 247–255); *Преобразование русской языковой ситуации в XVIII веке*. In: *Русский язык. История и современность*. Казань, 2008, 53–67; *Вариантные нормы падежей существительных в русском языке*. In: *Slavica Wratislaviensia* CL, Wrocław 2009; *Языковое наследие XVII века в русском языке нового времени*. In: *Česká slavistika. Příspěvky k 15. MSS*. *Slavia* 82, 2013.

V rámci rozvojového projektu MŠ ČR se jubilant podílel v r. 1994 jako spoluřešitel na ustavení a v dalších letech na stabilizaci ukrajinštiny jako studijního oboru na FF MU. Ten zanedlouho oslaví dvacetiletí své existence.

Pedagogická činnost doc. Brandnera je v přednáškách i seminářích tematicky orientována na dvě hlavní oblasti, a to především na historický vývoj ruštiny s programovými výhledy do sféry ruské dialektologie a do dějin ruské jazykovědy, dále pak na oblast normativní a porovnávací morfologie, v současné době i syntaxe ruštiny. Obě oblasti jsou založeny na výsledcích jeho vlastního výzkumu a orientují studenty na aktuální otázky lingvistiky.

Do jubilatovy pedagogické činnosti spadá i jeho publikační zásah do oblasti lexikografie: je autorem dvou terminologických slovníků z oblasti archeologie, a to *Česko-ruský slovník pro archeology* (Brno 1990) a *Rusko-český slovník pro archeology* (Brno 1994).

Brandnerovo učitelské působení zasahuje nejen Filozofickou, ale jako externího učitele i Pedagogickou fakultu MU. Podstatnou součástí jeho pedagogické aktivity je vedení diplomových seminářů a prací bakalářského i magisterského studia a doktorských disertací (dosud prošlo jeho školením 10 doktorandů). Je předsedou nebo členem zkušebních komisí pro SZZ na filozofických, popř. pedagogických fakultách v Brně, Olomouci a Plzni, předsedou dvou oborových komisí pro doktorské studium (*Ruský jazyk*) a (*Paleoslovenistika a slovanské jazyky*) na FF MU v Brně a členem oborové rady pro doktorské studium v oboru *Filologie* na FF MU v Brně a analogické oborové rady pro obor *Ruský jazyk* na FF UP v Olomouci.

Z hojné činnosti redakční připomeňme jubilantovu funkci jako předsedy redakční rady jazykovědné řady časopisu *Linguistica Brunensia* (dříve jazykovědné řady *Sborníku prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*), člena redakční rady časopisu *Opera Slavica a Rossica*. Je rovněž členem redakční rady periodika *Лінгвістичні студії*, vydávaného ukrajinskou Doněckou národní univerzitou. Je dále třeba připomenout dlouholeté Brandnerovo předsednictví brněnské pobočky *Jazykovědného sdružení České republiky*, jejímž je nyní místopředsedou.

Podstatnou složkou Brandnerovy aktivity je i působení převahou administrativní. Od r. 1981 zastával funkci tajemníka a od r. 1990 vedoucího katedry ruského jazyka až do založení Ústavu slavistiky FF MU v roce 1995, kdy se ujal funkce vedoucího jeho semináře vý-

chodoslovanských jazyků a literatur. Všechny vědecké, pedagogické i administrativní povinnosti i různé příležitostné akce konal vždy se zaujetím a s plnou odpovědností.

Uznávané výsledky publikační i pedagogické aktivity, spolehlivé organizační schopnosti i přátelský vztah ke kolegům i studentům a doktorandům, důslednost v jednání a rozvážné vystupování – to vše získalo jubilantovi trvalé sympatie jeho okolí. Přejeme mu do dalších let nepomíjející zdraví a další pracovní úspěchy.

Stanislav Žaža

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

zazas@seznam.cz

